

מקרא מגילה בשידור חי

(1) משנה מסכת ראש השנה פרק ג

משנה ו

שופר שנסדק ודבקו פסול דבק שברי שופרות פסול ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר.

משנה ז

התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיטם אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא וכן מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא אף על פי שזה שמע וזה שמע זה כיון לבו וזה לא כיון לבו.

(2) תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כז עמוד ב

תנו רבנן: ארוך וקצרו - כשר, גרדו והעמידו על גלדו - כשר, ציפהו זהב, במקום הנחת פה - פסול, שלא במקום הנחת פה - כשר. ציפהו זהב מבפנים - פסול. מבחוץ, אם נשתנה קולו מכמות שהיה - פסול, ואם לאו - כשר. ניקב וסתמו, אם מעכב את התקיעה - פסול, ואם לאו - כשר. נתן שופר בתוך שופר, אם קול פנימי שמע - יצא, ואם קול חיצוני שמע - לא יצא. תנו רבנן: גרדו, בין מבפנים בין מבחוץ - כשר. גרדו והעמידו על גלדו - כשר. הניח שופר בתוך שופר, אם קול פנימי שמע - יצא, ואם קול חיצוני שמע - לא יצא. הפכו ותקע בו - לא יצא. אמר רב פפא: לא תימא דהפכיה ככתונא, אלא שהרחיב את הקצר וקיצר את הרחב. מאי טעמא - כדרב מתנה, דאמר רב מתנה: והעברת - דרך העברתו בעינן.

דיבק שברי שופרות פסול. תנו רבנן: הוסיף עליו כל שהוא, בין במינו בין שלא במינו - פסול. ניקב וסתמו, בין במינו בין שלא במינו - פסול. רבי נתן אומר: במינו - כשר, שלא במינו - פסול. במינו כשר - אמר רבי יוחנן: והוא שנשתייר רובו. מכלל דשלא במינו, אף על פי שנשתייר רובו - פסול. איכא דמתני לה אסיפא: שלא במינו - פסול. אמר רבי יוחנן: והוא שנפחת רובו. מכלל דבמינו, אף על פי שנפחת רובו - כשר. ציפהו זהב, מבפנים - פסול. מבחוץ - אם נשתנה קולו מכמות שהיה - פסול, ואם לאו - כשר. נסדק לאורכו - פסול, לרוחבו - אם נשתייר בו שיעור תקיעה - כשר, ואם לאו - פסול. וכמה שיעור תקיעה? פירש רבן שמעון בן גמליאל: כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן. היה קולו דק או עבה או צרוד - כשר, שכל הקולות כשירין [בשופר]. שלחו ליה לאבוה דשמואל: קדחו ותקע בו - יצא. פשיטא, כולהו נמי מיקדח קדחו להו! - אמר רב אשי: שקדחו בזכרותו, מהו דתימא: מין במינו חוצץ, קמשמע לן.

התוקע לתוך הבור או לתוך הדות וכו'. אמר רב הונא לא שנו אלא לאותן העומדים על שפת הבור. אבל אותן העומדין בבור - יצאן. תניא נמי הכי: התוקע לתוך הבור או לתוך הדות - יצא. והתנן: לא יצא! אלא לאו שמע מינה כדרב הונא, שמע מינה. איכא דרמי להו מירמא, תנן: התוקע לתוך הבור או לתוך הדות לא יצא, והתניא: יצא! - אמר רב הונא: לא קשיא; כאן - לאותן העומדין על שפת הבור, כאן - לאותן העומדין בבור.

(3) שו"ת אורח משפט אורח חיים סימן מה

ב"ה עה"ק ירושלים תובב"א ר"ח אדר תרצ"ד ל' היקר הנעלה מו"ה אהרן בן ריבל שליט"א. שלום וברכה באה"ר.

בשומע ע"י טעליפאן /טלפון/ או ראדיא /רדיו/ קדושה או ברכו, אם מותר לענות אחריו, הנה אנחנו קי"ל שמאחר שהצבור במקומו יש שם עשרה במק"א = במקום אחד = אין שום מחיצה מפסיקה בין ישראל לאביהם שבשמים, ויכולים לענות אפילו אלה ששומעים מרחוק, כמבואר בשו"ע או"ח סי' נ"ה ס"כ. ואם נבוא להסתפק שמא זה נקרא קול הברה ולא עצם הקול, אין לנו חלוקה זה כ"א = כי אם = דוקא בשופר, ששם הקפידה תורה על הקול שיהי' קול שופר, ועוד כמה דרכי קפידא, שלא יהיה שינוי בקול, כמו שלא יהיה מצופה בדבר אחר וכיו"ב, כמבואר באו"ח סי' תקפ"ו ותקפ"ז, משא"כ בעניני תפילה, דכל שהוא שומע הענין אין קפידא ויכול לענות. רק מה שיש לדון בזה הוא מצד דעת הי"א שהובא בשו"ע או"ח סי' נ"ה הנ"ל, שצריך שלא יהיה מפסיק מקום מטונף או ע"ז, ויש גורסים כותי, אלא שהפוסקים נקטו לעיקר שכותי כלומר נכרי אינו מפסיק, אלא ע"ז ומקום טינוף, דוקא. ולפ"ז י"ל שבשטח של העברת הקול ע"י רדיא /רדיו/ שהוא מתפשט במקומות רבים, י"ל שיש שם אלה המפסיקים, וע"כ לכתחילה אין כדאי להכנס בספק זה לשמוע כדי לענות. אבל אם מזדמן הדבר ששמע יכול לענות, חדא דיש לסמוך

בדיעבד על הדעה הראשונה, שהוא ע"פ סתמא דדברי הבבלי פסחים פ"ה, וי"ל דלא ס"ל כהירושלמי המובא בב"י שם סי' נ"ה בשם מהר"י אבוהב, שהתנו התנאי שלא יהי' ביניהם הפסק של מקום מטונף או עכו"ם, וגם שיטת המחמירים י"ל דהרדיא או הטלפון שהם משמרים את הקול ע"י מכונות נחשב כאילו אין הקול עובר כלל במקומות אחרים, ואין לנו ראייה שעבר דרך עכו"ם או מקום מטונף. ולא מבעי הטלפון בא רק ע"י החוטים י"ל כן, אלא אפילו הרדיו שמתפשט בכל מקום, מ"מ מאחר שאינו נתפס לשמיעת אדם כ"א ע"י המכונה, י"ל דאין העברתו נחשבת העברה במקום טומאה כלל, כ"ז שלא בא למציאות לשמיעה ע"י המכונה. והנני בזה חותם בברכה נאמנה, והשי"ת ימלא את כל מחסורם ויתברך בכ"ט כנה"י ונפש ידידו מברכו באה"ר מהר הקודש בירושלים, הק' אברהם יצחק ה"ק.

4) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן קה

בקריאת המגילה ע"י מיקראפאן/מיקרופון/מע"כ הרב הגאון המפורסם מוהר"ר חיים דובער גינזבערג שליט"א הגאב"ד וואנאאווער. הנה בדבר קריאת המגילה ע"י מיקראפאן קשה לומר בזה הלכה ברורה כי לא נתברר כראוי איך נשמע ע"י זה ע"י אנשים הראוי לסמוך עליהם. ולכן אין ראוי לקרא המגילה שישמעו ע"י המיקראפאן ועד עתה כמדומני שלא נשאלתי על זה לומר בזה הלכה ואיני זוכר כלל מה שכותב כתר"ה בשם רב צעיר אחד שאמרתי שאין למחות בידם. אבל מה שפשיטא ליה לכתר"ה שאין יוצאין בשמיעה ע"י מיקראפאן מטעם שהוא כמו ששומע מאינו בר חיובא לפ"מ דאומרים המומחים בטיבו של מיקראפאן שלא מוציא ממש הקול של האדם המדבר אלא הד הברה בעלמא, ולא דק כתר"ה בלשונו דאין שייך זה לקול הברה שבמתני' דר"ה דף כ"ז שהרי הכא נשמע קול חזק ובריא אך כוונת כתר"ה היא שאומרים שנשמע קול אחר שנברא מקולו ולכן שייך דמיונו לנשמע מלאו בר חיובא דקול הברה לא שייך ללאו בר חיובא, הנה לדידי מספקא טובא אף אם נימא שהאמת כאמירת המומחים שלא נשמע קול האדם אלא קול אחר שנעשה מקולו, מטעם שכיון שעכ"פ רק כשהוא קורא נשמע הקול יש להחשיב זה כשמיעת קולו ממש דהרי כל זה שנשמע עושה קולו ממש. ומנין לנו עצם כח השמיעה איך הוא שאולי הוא ג"כ באופן זה שנברא איזה דבר באויר ומגיע לאזנו. וכן מסתבר לפי מה שאומרים חכמי הטבע שהקול יש לו הלך עד האזן וגם יש קצת שיהוי זמן בהלכו, ומ"מ נחשב שהוא קול האדם לכן אפשר שגם הקול שנעשה בהמיקראפאן בעת שמדבר ששומעין אותו הוא נחשב קולו ממש וכן הא יותר מסתבר. וגם לא ברור הדבר מה שאומרים שהוא קול אחר. ומטעם זה אפשר אין למחות ביד אלו שרוצים לקרא המגילה ע"י המיקראפאן מצד ההלכה. וקלקול למצות אחרות שהוא לשופר וקריאת התורה בשבת וי"ט אי אפשר לבא מזה דהא אסור לדבר במיקראפאן בשבת ויום טוב ובמצות דבור שבחול אם ג"כ יקראו במיקראפאן הא אם אין למחות במגילה כ"ש באלו. אך מ"מ כיון שלא ברור להיתר והוא ענין חדש, בכלל יש למחות כדי למנועם מלרדוף אחרי חדשות אחרות שלהוטים בזה במדינות אלו כמו שכותב כתר"ה. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

5) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן צא אות ד

ד. בענין שמיעת הבדלה ע"י טעלעפאן/טלפון/לאשה הנמצאת בבית החולים הנה אם אי אפשר לה שתשמע הבדלה במקומה ודאי יש לה לשמוע על הטעלעפאן שיותר נוטה שיוצאה בזה כדכתבתי בתשובה חאו"ח ח"ב סימן ק"ח גבי קריאת מגילה וה"ה גבי הבדלה משום דכל מצות דבור דבחול הוא כמגילה לבד ק"ש ובהמ"ז =קריאת שמע וברכת המזון = שצריך למחות באלו הרוצים לצאת במיקראפאן/במיקרופון/, שלכן כיון שא"א לה לשמוע הבדלה בבית החולים צריכה לשמוע ע"י הטעלעפאן, וכן צריך לענות אמן על ברכה ששומעין ע"י טעלעפאן וע"י מיקראפאן מספק.

6) שו"ת יחיה דעת חלק ג סימן נד

שאלה: השומע מקרא מגילה בבית הכנסת מפי שליח צבור הקורא את המגילה ברם - קול, האם יוצא ידי חובת מקרא מגילה?

תשובה: נראה שאלה היושבים סמוך לשליח צבור, והיו יכולים לשמוע היטב את קריאת המגילה מפיו, גם בלעדי הרם - קול, מסתברא ודאי שיוצאים ידי חובה, [וכעין מה שאמרו בגמרא (סוכה ב' ע"א), דל עשתרות קרנים איכא צל סוכה]. ואפילו אם על ידי הרם - קול נשמע קולו של השליח צבור עבה יותר, או גבוה יותר, אין בכך כלום, שסוף סוף הצבור היושבים סמוך לו, שומעים את המגילה מפי אדם בר - חיובא, וכל הקולות כשרים. אבל השאלה היא לגבי היושבים רחוק מהשליח צבור, אשר לולא הרם - קול לא היו יכולים לשמוע את המגילה כהלכתה, ואם כן יש לדון אם זהו נקרא שומע מפי שליח צבור בר - חיובא. ואמנם בשו"ת מנחת אלעזר חלק ב' (סימן ע"ב), דן במי ששומע דרך הטלפון קול שופר בראש השנה, ומקרא מגילה בפורים, אם יוצא ידי חובתו, וכתב, שנראה פשוט שלגבי תקיעת שופר לא יצא, שזה דומה למה ששינו (ראש השנה כ"ז ע"ב) התקוע לתוך הבור או לתוך הדות, אם קול שופר שמע יצא, ואם קול הברה שמע לא יצא. וכן כאן שהקול שעל ידי הטלפון דרכו לצאת כשהוא מעורב,

ולא כקולו של האיש המדבר ממש, ובודאי שגם קול השופר יהיה מעורב וישתנה כדרך הברת הטלפון, לפיכך לא יצא אבל לענין מגילה, חקרתו בכל הצדדים שכתב הרב השואל, ולא מצאתי כדי לאסור, שבאמת במגילה לא נפסל קולו של הקורא אם נתעבה בהברת הטלפון בשמיעה בריחוק מקום ע"כ. והגאון רבי יוסף ענגיל בספר גלינוני הש"ס (ברכות כ"ה ע"ב) דן בדבר שמיעת שופר ומקרא מגילה על ידי הטלפון שנתחדש מקרוב, וכתב, ובזכרוני שראיתי בספרי המחברים הטבעיים, שאין הקול של המדבר עם חברו הוא הבא לאוזן השומע, אלא קול המדבר מרעיד חלק האויר הסמוך לפיו, וחלק זה לסמוך אליו, וכן הלאה כסדר הזה עד שנרעד חלק האויר שבאוזן השומע, ולפי זה כל השמיעה היא רק בגדר גרמא, וכמו שאמרו בחולין (ט"ז ע"א) שכח שני גרמא בעלמא הוא, נמצא שכל שמיעה היא על ידי דבר אחר, ואינו הקול של המדבר עצמו. ומכל מקום נראה שאין לנו לדון משמיעה רגילה לשמיעה שעל ידי הטלפון, ששמיעה רגילה אף על פי שהיא גרמא, על ידי חלקי האויר שמתנוודדים זה מזה, על כל פנים הואיל ודרך השמיעה וטבעה בכך, שפיר נחשבת לשמיעה, מה שאין כן בשומע דרך הטלפון שאין דרך טבע השמיעה בעצמותה בכך ע"כ. וכיוצא בזה כתב בשו"ת חיי אריה (סימן ל'), שאין יוצאים ידי חובת שמיעת קול שופר דרך הטלפון, שכל מצוה שכתבה התורה לעשות בכוונה, עשיית המצוה על ידי שינוי וגרעון ממה שדרך רוב בני אדם לעשותה, פוסלת אותה, ומטעם זה כתב אדוני זקני בשו"ת בר ליואי (חלק אורח חיים סימן י"ט), לענין מצת מכונה, שאין יוצאים בה ידי חובת אכילת מצה כיון שנעשית בשינוי מהדרך שצוית התורה וכו' ע"ש.

ובאמת שלפי דברי מומחים הבקיאים בטכניקה של החשמל, הקול הנשמע למאזינים דרך הטלפון או הרם - קול, אינו קולו של המדבר עצמו, אלא הוא קול אחר הבא על ידי זרם חשמלי באמצעות ממברנא, ואם כן ממילא אי אפשר לצאת ידי חובת שמיעת קול שופר או מקרא מגילה דרך הטלפון או הרם - קול. וכמו שכתב כיוצא בזה בשו"ת הלכות קטנות חלק ב' (סימן רע"ו): שאלה, הקורא את המגילה במערה, ואחר שומע מרחוק הבת קול של הקריאה, ולא ששמע קול הברה אלא בת קול ברור, מהו שיצא ידי חובתו, תשובה, אפשר שמכיון שצריך שומע ומשמיע לצאת ידי חובה, ואותו בת קול שנעקר ופרח באויר אין לו קשר עם המשמיע, לא יצא, רמז לדבר מפיו יקרא אלי. וכעין ראייה לזה ממה שאמרו (בחולין ק"ז ע"א) האי אריא דדלאי אין נוטלין ממנה לידים, דלא אתו מכח גברא ע"ש. וכן ראיתי להגאון רבי שלום וידר בשו"ת ירושת פליטה (סימן ו') שכתב, שאין יוצאים ידי חובת שמיעת קול שופר או מקרא מגילה דרך הטלפון והמקרופון והרם - קול, משום שהקול הנשמע דרך מכשירים אלה אינם קול המדבר עצמו, אלא כח הבל פיו של המדבר דוחק זרם חשמלי על הטס (ממברנא) אשר שם, ומשמיע קול אחר חדש כדמותו כצלמו, ואם כן איך יתכן לצאת ידי חובת מצות אלו על ידי הקול של הטס שאינו בגדר אדם בר חיובא ע"ש. וכן הבאתי מכבר בספרי שו"ת יביע אומר חלק א' (חלק אורח חיים סימן י"ט אות י"ח) בשם ידידי הגאון רבי שלמה זלמן אורבך שליט"א, שפסק שבאמת אין יוצאים ידי חובת מקרא מגילה דרך הרם - קול, מהטעם האמור, שהקול הנשמע דרך הרם - קול אינו קול האדם המדבר, אלא קול הנקלט על ידי זרם חשמלי באמצעות ממברנא, וממילא אין כאן שמיעת מקרא מגילה מאדם בר חיובא ע"ש. וכן הובאו דברינו בזה להלכה בשו"ת מנחת יצחק חלק שלישי (סוף סימן ל"ט), דברים בשם אומרם ע"ש. (וכן כתב בספר שובע שמחות עמוד ע"ח בשם האדמו"ר מליבאוויטש נר"ו). ואמנם אחר כך ראיתי להגאון רבי משה פיינשטיין שליט"א בשו"ת אגרות משה (חלק אורח חיים ח"ה), שכתב להשיב להגר"ח גינזבורג, מה שפשוט לכת"ר שאין יוצאים ידי חובת מקרא מגילה בשמיעה על ידי מקרופון, לפי מה שאומרים המומחים שאין המקרופון משמיע הקול של האדם עצמו, אלא קול אחר הנוצר מכח קולו של המדבר, והרי הוא כמי ששומע מקול של מי שאינו בר חיובא, לדידי מספקא לי טובא, שאפילו אם נאמר שהאמת כדברי המומחים בזה, מכל מקום כיון שהוא נשמע רק בשעה שהאדם קורא, יש לחושבו כקולו ממש, ומנין לנו עצם כח השמיעה הרגילה איך הוא, שאולי גם הוא באופן שנוצר איזה דבר באויר שמגיע לאזנו. וכן מסתבר לפי דברי חכמי הטבע, שהקול יש לו קצת שיהיו זמן בהילוכו עד שהולך ומגיע לאוזן, ומכל מקום נחשב שהוא קול האדם. ואם כן גם הקול הנשמע דרך מיקרופון שהוא בעת שהאדם מדבר נחשב כקולו ממש, ומה גם שאין הדבר ברור מה שאומרים שהוא קול אחר, ולכן מצד עיקר ההלכה אין למחות ביד הרוצים לקרות המגילה על ידי המקרופון. ומכל מקום כיון שהוא ענין חדש, ואין הדבר ברור להיות, יש למחות בידם, כדי למנוע מהם לרדוף אחרי חדשות כיוצא באלו עכ"ל. וכנראה שלא הוסבר לו הדבר כראוי, שהקול הנשמע הוא על ידי הממברנא, ואם כן בודאי שמצד עיקר ההלכה אין יוצאים ידי חובת מקרא מגילה דרך המקרופון. וכיוצא בזה יש להעיר על דברי הגאון רבי צבי פסח פראנק בספר מקראי קודש (דיני חנוכה ופורים עמוד צ"ו), שגם כן צידד שיוצאים ידי חובת מקרא מגילה דרך הרם - קול, שכל הקולות כשרים, אלא שצריך שיהיו נשמעים מפי בר - חיובא, ולא דמי לשופר שאם יש בו תערובת קול אחר פסול. ובהערת ידידי הגאון רבי יוסף כהן שליט"א שם, כתב, שעל פי דברי הגאון המחבר נסתרו דברי המערערים על המשמיעים מקרא מגילה על ידי רם - קול או טלפון. משום שהקול הנשמע דרכם אינו קול האדם, אלא קול אחר המתהווה מקולו, ודומה לתקליט של גרמופון, אבל לפי האמור אין זה דומה לתקליט, שאפילו אם נאמר שלא נשמע קול האדם אלא קול אחר, מכל מקום עדיין לא נפסק כח קול האדם, שהרי אין הקול נשמע אלא כשהוא קורא, והכל בא מכוחו, ונחשב כקולו ממש ע"כ. ולא סיימה קמיה דמר, שהקול נעתק ונקלט על ידי הממברנא, והשומע דרך הממברנא הוא כשומע קול מי שאינו בגדר בר - חיובא. וראה בשו"ת פני מבין (חלק אורח חיים סימן ל"ג) שגם כן כתב לצדד שיוצאים ידי חובת מקרא מגילה דרך הטלפון, ואין זה דומה לשמיעת קול שופר שאם קול הברה שמע לא יצא, שבמקרא מגילה יוצאים גם בקול הברה ע"ש. ועיין עוד בשו"ת שערי דעה חלק א' (סימן ב'), ובשו"ת ירושת פליטה (סימן י'). וכן פסק בפשיטות הרה"ג רבי ברוך זילבר בספר בית ברוך ח"א (עמוד תכ"ג). אולם לפי האמור

נראה שדין מקרא מגילה שוה בזה לדין שמיעת קול שופר, ובשניהם אינם יוצאים ידי חובה כששומעים דרך הטלפון והרם - קול. והרי זה כמבואר. (וראה עוד בספר לקט הקמה סימן נ"ה עמוד קל"ח).

והן עתה ראיתי להגאון רבי שלמה זלמן אוירבך בקובץ מאמרים בעניני חשמל (ירושלים תשל"ח), שאחר שביאר בטוב טעם ודעת שאי אפשר לצאת ידי חובת מקרא מגילה דרך מקרופון טלפון ורם - קול, מהטעם האמור, כתב בהערה (בסוף עמוד מ'): אחר שנדפס מאמר זה נזדמן לי לדבר עם מרן הגאון בעל חזון איש זצ"ל, ואמר לי, שלדעתו אין זה פשוט כל כך, ויתכן שמכיון שהקול הנשמע נוצר על ידי הקורא, וגם הקול נשמע מיד כדרך המדברים, אפשר שזה חשוב כשומע ממש מפי הקורא, וכן כשומע ממש מפי התוקע בשופר. ולפי זה צריך לומר שמה שאמרו אם קול הברה שמע לא יצא, הוא מפני שדרך קול הברה להישמע קצת זמן לאחר קול האדם, מה שאין כן בטלפון ורם - קול. אולם לדעתי הוא חידוש גדול מאוד, ואינני מבין אותו ע"כ. ונראים דבריו להחמיר. ובספר שערים המצויינים בהלכה חלק ד' (סימן קצ"ג סק"ו) הביא דברי המנחת אלעזר והפני מבין שצדדו להקל בזה, וכתב, שאף שגאונים אלו לא מצאו טעם לאסור בזה, אבל כבר נתגלה בזמנינו כי בפעולת מכשירים כטלפון ורם - קול ורדיו, אין שומעים את קול המדבר עצמו, כי פעולת מכשירים אלה להפוך גלי הקול של האדם לגלים חשמליים, וחוזרים ומתהפכים לגלי קול, והמכשירים האלה הקולטים את הקול דומים ממש לתקליט של גרמופון, שהשומע ממנו אינו יוצא ידי חובתו ע"כ. וכיוצא בזה כתב בשו"ת ציץ אליעזר חלק ד' (סימן כ"ו), שאין להתיר לצאת ידי חובת תפלה או מקרא מגילה דרך רדיו ורם - קול, כי הקול ששומעים אינו קולו של השליח צבור, שקול האדם חלף הלך לו, ונעלם ונהפך לזרם משתנה, וגלי האויר משתנים לזרמים חשמליים, ושוב נהפכים לגלי אויר, וחוזרים ונוצרים מחדש גלי קול כדוגמת אותם זעזועים שנעשו בתחלה על ידי מיתרי קול האדם המדבר בקרבת הרדיו או הרם - קול, ביתר שאת ויתר עוז, וזאת בעזרת המנורות הנמצאות בו המגבירות את הזעזועים הנעשים על ידי האדם בעוצמה רבה. ואם כן אף על פי שהקול הנשמע נוצר תיכף ומיד עם יציאת קול האדם, בכל זאת יש לדמותו לשומע קול תפלה או מקרא מגילה מתוך תקליט של גרמופון, שבודאי אי אפשר לצאת בו ידי חובה ע"כ. (וראה עוד בשו"ת ציץ אליעזר חלק ח' סימן י"א, ובשו"ת משפטי עוזיאל מהדורא תנינא חלק אורח חיים סימן ל"ד אות ג' ודו"ק). [ובשו"ת קול מבשר חלק ב' (סימן כ"ה) כתב, שהשומעים דרך מקרופון אינם יוצאים ידי חובת מקרא מגילה וקריאת התורה, שכדי לצאת ידי חובה צריך לשמוע קולו של המדבר בלבד, ללא שיתוף מכשיר אחר, ואין מועיל בזה מה שחצי הקול מפי האדם המדבר וחציו על ידי המכשיר. וכל שכן שהשומע קול שופר דרך מקרופון אינו יוצא ידי חובה, שאם שמע קול הברה שהוא קול מעורב לא יצא ע"כ. ולדבריו היה מקום לדון גם לגבי היושבים סמוך ונראה אל השליח צבור, שבכל זאת כיון שעל ידי הרם - קול שומעים את הקול כשהוא עבה יותר מקולו הרגיל של השליח צבור, נמצא שקול אחר מעורב בו, ולא יצא ידי חובה. אולם נראה שהעיקר כמו שכתבנו, שבאופן כזה יוצאים ידי חובה, וכמו שכן פשוט להגאון ממונקאטש בשו"ת מנחת אלעזר, וכן להגאון רבי צבי פסח פראנק ושאר אחרונים הנ"ל. וראה עוד בזה בשו"ת מערכי לב צירלסון (חאו"ח סי' ה'), ובהשמטות שבסוף הספר (סי' א'). ובשו"ת אהלי אהרן ח"ב (סימן ס"ד וס"ה). ובשו"ת ים הגדול טולידאנו (סי' כ"ט), ובשו"ת מועדים וזמנים ח"ו (סי' ק"ה). ובשו"ת משנה הלכות (ח"ד סי' פ"ה, וח"ה סי' ע"ב). ובשו"ת מקוה המים ח"ב (חאו"ח סימן י') בד"ה גם, והלאה, ובח"ג (ס"ס=סוף סימן=כ"ד) וי"ל ע"ד ואכמ"ל].

בסיכום: השומעים מקרא מגילה דרך הרם - קול, וכן דרך הרדיו (בשידור ישיר), אינם יוצאים ידי חובת מצות מקרא מגילה, אולם היושבים סמוך אל השליח צבור הקורא את המגילה דרך הרם - קול, שאף בלעדי הרם - קול היו שומעים היטב את קריאת המגילה מפי השליח צבור, יוצאים ידי חובתם.